

Forum Ecclesiasticum

In Quo Jus Canonicum Universum, Librorum Ac Titulorum Ordine Per Quæstiones Et Responsa, Tam Canonistarum Veterum & Recentiorum, quàm Legistarum, in iis, quæ Utrique Juri, Canonico Et Civili Communia Sunt, Authoritate stabilita, Methodo clara & facili explanantur

Leuren, Peter

Moguntiae, 1719

Quæst. 729. Portio Canonica Episcopalis, quid, an & quanta, & à quibus legatis detrahenda.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73957](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73957)

gium sublatum per *Novell. 1. c. fin. §. 2.* ut iidem; cum id intelligendum de persona militis instituta hærede, & non de ea testante. neque tamen etiam extendendum ad testamentum militis veterani, etsi is decedat intra annum missionis. *L. 40. ff. ad L. falcid. iidem. ll. cit.* Neque etiam ad omne testamentum militis, sed tantum ad illud, quod fit ab eo jure militari. *L. 92. ad ff. ad L. falcid.* Lauterb. *l. c.* quin etiam, ut Idem juxta *L. 7. c. eod.* ante solutionem legatorum ab eo factorum potest hæres detrahere, quod illi ab eo tanquam res alienum debetur. Secundò. tametsi jure veteri tam ff. quam cod. in legatis quoque ad pias causas falcidia locum haberet, id tamen jure novo mutatum, quo istiusmodi legata. v. g. relicta Ecclesiis, pauperibus alendis, captivis redimendis, studiorum gratiâ, ab hærede integrè solvenda. *Novel. 131. c. 12. Auth. similiter. c. ad L. falcid.* Gail. *L. 2. obs. 119. n. 7.* Bardil. *d. delegat. pias. th. 31.* Christin. *decis. 55. n. 1.* Lauterb. *§. 25.* Muller. *cit. th. 6. lit. 2.* & Giphon. *Rittershauf. Ludvvel. & alii quidam velint. cit. Novel. intelligendam solum de casu, dum hæres in solvendis legatis ad pias causas moram commisit, indistinctè tamen obtinere illam communiter sentiunt, & sic in praxi receptam esse testantur Tiraq. de privileg. caus. pias. c. 28. Riccius. in collect. decis. 215. Gudelin. de jur. noviss. l. 6. c. 13. Muller. l. c. & alii passim. Quod si tamen uni legatum factum ad pias causas, & aliis simpliciter, seu non ad causas pias, ita ut etiam legata exhauriant totam hereditatem, deductio faciendâ non est de legatis piis, sed solum quarta pars legatorum illorum non piarum deducenda. quod ita declarat Lauterb. *l. c.* Titius habens in bonis 600. florenos legat Cajo ad causam piam. Seio & Mævio singulis quoque 200. ad causas non pias, ita ut tota hereditas legatis exhausta, hæres à Cajo petens quotam falcidiæ sibi debita repellitur privilegio causæ piæ, à reliquis vero duobus deducere potest non quidem totius hereditatis partem quartam, quæ est 150. sed solum 100. quæ est quarta pars de 400. illis relictis. ac ita hoc privilegium causæ piæ non aggravat cæterorum legata, ita ut ex illis suppleri debeat, quod deficit quartæ falcidiæ, sed nocet soli hæredi, uti idem eum Bardili asserit Muller. *cit. th. 6. lit. 2.* Quod si tamen uni legetur duplex legatum, unum ad pias causas. v. g. ad studia profequenda, alterum simpliciter. v. g. fundus, à legato hoc simplici seu non privilegiato solo per *L. 36. §. 2. ff. ad falcid.* detrahi potest tantum, quantum facit utriusque legati simul sumpti pars quarta. v. g. 100. floreni, si utrumque legatum simul valet 400. florenos. Idem, seu ex tali legato defalcabili solo integram falcidiam detrahendam tradit Muller. *l. c.* citans pro hoc. Peregr. Bardil. Bachov. Tiraq. ac dicens esse ferè communem omnium. DD. Limitantur tamen hæc de piis legatis; ita ut, si pia causa fuerit instituta hæres, & alteri factum legatum etiam ad pias causas, locum habeat falcidia, & una contra aliam hoc jure communi nci possit, & causa pia hæres ex legato pio detrahente quartam falcidiam. Item dum ob incertam conditionem sub qua legatum relictum ad piam causam non constat, an illud ad eam sit perventurum, ex eo detrahi posse falcidiam asserit Lauterb. *cit. §. 25.* cum citatis à se. Tiraq. de privileg. caus. pias. privileg. 26. Menend. *contr. L. 2. c. 33.* & alii apud Stryck. de cautel. testam. c. 22. memb. 3. §. 2. Tertio falcidia in libertate directè legata ob favorem libertatis locum non habet. Arg. *L. 8. §. 9. ff. de inoff. testam.* Lauterb. *§. 26.* Stru. & Muller. *cit.**

th. 6. lit. 2. nisi tamen servus sit legatus una cum re defalcabili, ut Muller. *l. c.* vel nisi sit servus asse- nus, & quidem ipsius hæredis vel legatarii alteriusve extranei, ut Idem per *L. 36. ff. ad L. falcid.* Quarto idem dicendum de legato supplemento legitima liberis vel parentibus debita. Lauterb. *l. c.* juxta *L. 36. ff. eod.* Quintò idem est de legato creditori debito. *L. 1. §. 10. ff. ad L. falcid.* nisi plus sit in legato quàm debito; cum tunc ratione superflui intret falcidia. *ibidem.* Lauterb. *§. 27.* idem dicens de dote à marito relegata uxori per *L. 57. §. 21. ff. ad L. falcid.* Denique cessat falcidia in legatis rebus planè indivisibilibus, ut sunt equus, iter, actus, via. quamvis earum æstimatio faciendâ, & ex ea detrahenda falcidia. Muller. *l. c.* per *L. 1. §. 9. junctis. L. 7. §. 6. 80. ff. ad L. falcid.*

Quæst. 728. Quibus remediis hæres quartam falcidiam consequi possit.

1. **R** Esp. Primò: dum hæres dictam quartam, quæ quò ad dominium regulariter ipso jure apud illum manet juxta. *L. 14. §. 73. §. fin. ff. §. l. 18. c. ad L. falcid.* eam quoque possidet, possidendo nimirum rem legatam, datur ei jus detractam quartam falcidiam retinendi, opposita legatario legatum totum exposcenti exceptione doli. per *L. 15. §. 16. ff. ad L. falcid.* Lauterb. *§. 18.*

2. **R** Esp. Secundò: si res hereditarias non possidet, sed ea tempore mortis legantis aliquo modo ad legatarium devenerunt, convenit hæredi earum vindicatio, per *L. 36. ff. §. l. 10. §. fin. c. ad L. falcid.* quippe quarum dominium, ut dictum, apud eundem mansit. & si per errorem facti solverit legata integra, conditio indebiti. *L. 9. c. eod. §. l. 39. ff. de condit. indeb. &* si legatarius hæredi stipulanti promisit restitutionem, & desuper cautionem præstitit (intellige fidejussoriam, vel si fidejussore habere non potuit, juratoriam, ut tenetur) quod ultra dodrantem fuerit solutum, competit actio ex stipulatu, per *L. 1. §. rot. cit. ff. si cui plus, quàm per L. falcid. licerit, legat.* vide Lauterb. *l. c.* Si denique legatarius propria autoritate legatum occupavit, competit hæredi interdictum quod legatorum ad restituendum legatum, & ut hæres falcidiam sibi servet. Arg. *L. 1. §. 2. ff. quod legator.* Carpz. *p. 3. c. 1. def. 37.* Lauterb. *§. 18.*

Quæst. 729. Portio Canonica Episcopalis quid, an & quanta, & à quibus legatis detrahenda.

1. **R** Esp. Ad primùm: portio Canonica sic dicta, quia Jurè Canonico inducta, alia Parochialis, de qua infra, alia Episcopalis (quæ qualiter ab illa distingatur, videri potest apud Azor. *p. 2. l. 6. c. 12. §. 1.*) est autem ea pars, quæ Episcopo (idem est de aliis Prælati in certum territorium & populum pleno jure subiectum jurisdictionem quasi Episcopalem obtinentibus. Wiestn. *h. t. n. 258.* ex obventionibus bonorum tam mobilium quam imobilium Ecclesiis inferioribus, Monasteriis, hospitalibus & aliis locis sacris & religiosis intra Diocæsin sitis per ultimam voluntatem à defunctis relictorum debetur. Molin. *de f. & f. tr. 2. d. 215. n. 1.* Pirh. *h. t. n. 95.* Wiestn. *n. 257.* nimirum ob superioritatem, spiritualem jurisdictionem quam obtinet in omnia illa loca, onusque Pastorale, quod tanquam Diocæfios totius supremum Pastor exercendo, omnia ad utrumque forum contentiosum & pœnitentiale spe-

spectantia sustinet, obque specialem ejusdem cum Ecclesiis illis, quibus aliquid relictum, conjunctionem. Pet. de Ubald. de port. can. c. 1. n. 5. Barbof. jur. Eccles. c. 15. num. 5. Leo. thes. for. Eccl. p. 2. c. 14. n. 29.

2. Resp. Ad secundum: hæc pars regulariter de jure est pars quarta illarum obventionum; quandoque tamen de consuetudine alicubi est minor alicubi major. v. g. pars tertia aut dimidium. Can. antiquos. 10. q. 1. Gl. in c. requisivisti. h. t. & ibidem. Abb. num. 15. Wiestn. num. 256. vide me. in for. benef. p. 1. q. 54. num. 2. ubi est potissimum sermo sit de port. Canonica Parochiali debita ex sepulturis, idem tamen etiam dicendum de portione Canonica Episcopali.

3. Resp. Ad tertium: hæc portio in specie debetur ex legatis factis ultima voluntate dictis locis. Molin. l. c. n. 4. Covar. in c. ult. de testam. num. 2. Oldrad. conf. 225. n. 18. Barbof. Sylv. à me citati in for. benef. p. 1. q. 55. num. 7. ubi etiam ex Azor, quod non debeatur ex legato, quod legans adhuc vivens solvit Ecclesiæ; et quod tunc legatum transeat in simplicem donationem inter vivos. Ex donatione autem inter vivos, uti & ex aliis vi contractus obvenientibus Ecclesiis portio illa non debetur Episcopo, idque etiam res prius legata, dein à Titio jam infirmo donaretur inter vivos ut Wiestn. h. t. num. 258. in fine; cujus contrarium est in donatis mortis causâ; quia donatio causâ mortis quod ad perfectionem & effectum magis ad legata & hæredis institutionem quam ad contractus accedit, & ultimis voluntatibus accensetur. Wiestn. num. 266. in fine. cum Claro. §. donatio. q. 5. num. 1. Gomez. L. 2. var. c. 4. num. 16. Et ita quidem ex dictis legatis portio Canonica debetur Episcopo, ut si legatum vel relictum mortis causâ Ecclesiæ tantum excluso à legante etiam positivo Episcopo, is adhuc exinde portionem Canonicam exigere possit; cum hæc portio sit ei debita ex dispositione Canonis seu Juris publici, cui per dispositionem privatam hominis. Arg. L. jus publicum. ff. de pactis. derogari nequit; adeoque testator ea conditione relinquere Ecclesiæ aliquid, ut inde portionem suam non accipiat Episcopus. Abb. in c. requisivisti. h. t. num. 21. Pirh. h. t. num. 96. quin & si dum quis præter plura legata Ecclesiis in testamento suo proprio Episcopo reliquerit portionem, isque eam consecutus, potest insuper Episcopus ex legatis illis aliis portionem Canonicam exigere; nisi tamen testator propriam aliquam portionem Episcopo legaverit ea conditione, ut ea sola esset contentus, & Episcopus eam acceptavit; tunc enim ex aliis illis legatis portionem Canonicam recipere nequiret; quia huic per illam suam acceptationem renunciassè videtur, prout respondet Pontifex in c. officii. h. t. qualiter tamen è contra Episcopus, dum portionem sibi absolute legatam acceptat, per hoc censeri non potest renunciassè portioni sibi ex aliis illis legatis sibi debita; cum renunciatio sit stricti juris, & hinc sine necessitate non asserenda. Pirh. h. t. num. 97. & 98. Sed neque dici potest testator legando Episcopo simpliciter & absolute portionem aliquam id fecissè animo compensandi portionem ei ex aliis legatis debitam, quemadmodum aliàs, dum debitor creditori suo legans aliquid, in dubio videtur id legare animo compensandi debitum. Arg. L. cum dotem. §. si pater. ff. solut. mar. cum testator non sit debitor nec necessarius, nec voluntarius, nec portio debeatur Episcopo à testatore, sed ab Ecclesiis, quibus legatum relictum, ut constat ex

R. P. Leur. jur. Can. Lib. III.

c. requisivisti. h. t. Pirh. num. 98. Unde, ut Idem, si testator habeat dictum animum per hoc compensandi portionem aliàs debitam, isque animus habeat effectum, debet illum adjecta illa conditione eum exprimere.

4. Resp. Denique: his non obstantibus, sunt plura legata, cateroqui etiam pia, ex quibus Episcopo non debetur portio Canonica, etiam in locis, ubi ea aliàs est in usu & ei solvitur. Et primò quidem, si Canonicis Capitularibus seorsim & personalter, alterive alicujus Ecclesiæ beneficiato, sive habeat, sive non habeat administrationem legetur vel causâ mortis relinquatur aliquid, nihil debetur Episcopo. Barbof. in c. requisivisti. n. 4. Pirh. h. t. n. 95. Wiestn. n. 259. Ubi tamen relinquatur Prælato vel Rectori Ecclesiæ, non expresso proprio illius, sed dignitatis, officii, beneficii, quod gerit, nomine, præsumi relictum Ecclesiæ ipsius intuitu, adeoque adhuc deberi Episcopo ex eo portionem asserit Wiestn. l. c. Quod tamen idem esse dicit Pirh. n. 95. vers. notand. secund. citatis pro hoc Gl. in c. requisivisti. v. nec est. Abb. ibid. n. 23. Mascard. de probat. concl. 967. n. 2. & 4. expresso solo nomine proprio talis Prælati; nisi tamen conjecturæ essent in contrarium. v. g. quia Prælati ille erat leganti sanguine vel familiaritate specialique amicitia conjunctus, ut Abb. l. c. n. 24. Masc. l. c. n. 6. Covar. in c. requisivisti. n. 1. & 7. quos citat Pirh. quamvis addat, tales conjecturas, cum non faciant præsumptionem juris & de jure, sed solum juris, elidi posse per conjecturas alias fortiores & urgentiores (quales sunt v. g. si exprimat se legare ob salutem animæ suæ, vel favorem Ecclesiæ) ostendendo se legare etiam tali Prælato vel alteri Clerico administrationem habenti, propinquo vel valde amico suo, non intuitu personæ ejusdem, sed Ecclesiæ, quemadmodum è contra quoque ex ipsa rei legatæ qualitate rectè præsumitur, etiam expresso nomine dignitatis talis Prælati non propinqui, legatum non esse intuitu Ecclesiæ. v. g. legando canem venaticum, vel equum generolum, dum scit eum esse amatorem venationis vel equorum.

5. Secundò nihil debetur Episcopo ex iis, quæ pauperibus studiosis, puellis dotandis, vel pauperibus in genere inter eos distribuenda legantur; cum ipsis personis relicta censeantur. Secus, si pauperibus alicujus hospitalis publicæ & Ecclesiastica auctoritate constituti constanter alendis legantur; cum tunc pro ipsi loco pio relictis habeantur. Azor. p. 2. Instit. L. 9. c. 12. q. 8. de Ubald. de port. Can. c. 5. n. 11. & 12. Wiestn. h. t. n. 260.

6. Tertio ex iis, quæ ipsis Ecclesiis, Monasteriis, &c. non pro anima legantis, sed ob aliam causam. v. g. propter obsequia sibi ab iis præstita relinquuntur; modo talis causa non prændatur ad defraudandum Episcopum sua portione. Wiestn. n. 261. cum Pirh. n. 98. Idem dicentes de relictis Ecclesiis pro reparatione earum, vel pro construenda Capella, Altari, pro fundatione Beneficii vel Missæ, pro Lampade ibi arsurâ, & ornamentis & suppellectili sacra. citantes pro hoc. c. ex parte. de V. S. Abb. in c. requisivisti. n. 2. & Barbof. n. 1.

7. Quarto juxta probabiliorem, quam tenent Sylv. V. portio. Can. q. 3. n. 2. Innoc. in c. requisivisti. & Abb. ibid. n. 6. Leonis. Thes. fori Ecclesiast. p. 2. c. 14. n. 29. Ubald. l. c. c. 4. q. 6. n. 5. Barbof. de offic. Episc. allegat. 86. n. 10. Lopus, &c. citati à Wiestn. n. 267. non debetur ex legatis Ecclesiæ vel Monasterio exemptis; ex ea ratione, quod respectu illorum cessat communicatio, superioritas, jurisdictio,

Uuu 2

officium

officium Pastorale Episcopi, ratione quorum Episcopo debetur illa portio. Unde talia loca exempta sunt intra Diocesim, non tamen de Diocesi, ideoque subtracta iuribus Episcopalibus seu spectantibus ad legem Diocesanam Episcopi, quibus continetur portio Canonica per textum. *c. conquerente de off. Ordinar. & Gl. ibid. v. mortuuariorum.* utpote quibus una cum exemptionis privilegio inducta à solvenda illa portione liberatio; quam tamen liberationem non participare Capellas istiusmodi locis exemptis per unionem incorporatas, nisi & ipsa per se ab Episcopi jurisdictione exempta & Monasteriis illis pleno jure subiecta essent, prater AA. opposita sententia (inter quos est Laym. *L. 3. v. 5. c. 12. num. 12.*) astitit Wiestner. *h. t. n. 268.* citans *c. ex ore de privileg.* Ubald. *cit. 4. q. 5. § 8.* Tambur. *de jur. Abb. Tom. 1. d. 16. q. 13. in fin.* Computandum quoque quò ad hanc liberationem à solvenda hac portione horum locorum exemptorum tempus, non facti testamenti seu legati, sed mortis testatoris, seu legantis, ita ut, licet tempore conditi testamenti exempta non fuerint, sint tamen exempta tempore mortis testatoris, fruuntur tamen hoc privilegio. & è contra, si hoc tempore sint subiecta, etiam tempore facti legati fuerint exempta, teneantur portionem solvere. Ubald. *l. c. q. 7. n. 3.* Barbof. *cit. allegat. 16.* Wiestn. *n. 269.*

8. Quintò de legatis à Diocelano hujus Diocesis v. g. Trevirensis factis alicui Ecclesie Diocesis Colonienfis non debetur portio Archiepiscopo Trevirensi, sed Colonienfi; eùm ea præstanda, non ratione personæ legantis, sed ratione jurisdictionis & curæ pastoralis, cui Ecclesia legataria subiecta,

Wiestn. *n. 270.* cum Azor. *l. c. c. 12. q. 12.* Barbof. *l. c. n. 29.* & communi.

9. Sextò non debetur ex legatis Ecclesie ad nullum certum finem, dum dicta obligationi ea solvendi derogatum est per speciale privilegium Pontificis, vel contrariam consuetudinem aut præscriptionem, qualiter eam omnino sublatam esse in locis pluribus testantur passim AA. & hac ratione ei derogari posse extra dubium est. nam etiam Tridentina Synodus. *sess. 25. c. 13. de reformat.* statuat eam persolvendam non obstantibus quibuscunque privilegiis, id tamen non intelligendum de privilegiis Apostolicis multo tempore ante Trident. obtentis, sed de obtentis non multo tempore ante v. g. 40. annis, quibus derogat. Trident. Barbof. *de offic. Episc. allegat. 86. num. 17.* & in *cit. c. 13. Trident. num. 2. § 5.* Pirh. *h. t. num. 95.* Wiestn. *num. 263.* derogari ei etiam posse hodieum vi consuetudinis vel potius præscriptionis quadragenariae liquet ex *c. de quarta de præscript.* ex ea etiam ratione; quia ea portio est de iuribus Episcopalibus, contra quæ valet præscriptio juxta *c. auditis. de in integ. restit. § c. cum venerabilis. de except.* Requirit tamen ad talem præscriptionem præter lapsam 40. annorum etiam titulum; eò quòd Episcopo. eam petenti jus commune assitit, vetans eam auferri & occurrens fraudibus, quibus ea auferri possit. *c. officii. § c. requisisti. h. t.* rectius defendunt Ubald. *l. c. c. 2. n. 14.* Sylv. *l. c. q. 2. § 3.* Barbof. *c. 19. n. 6.* Pirh. *n. 95.* Sufficere autem ad eam sine titulo tempus immemorabile extra dubium est juxta *c. 1. de præscript. in 6.*

CAPUT VI.

De Jure deliberandi. Inventario, petitione, aditione, repudiatione, abstinentia & renunciatione hæreditatis.

Quæst. 730. Quid sit jus deliberandi, cur & unde, & quibus concessum.

1. **R** Esp. Ad primùm. Cùm hæres pro una eademque persona cum defuncto habeatur. *L. 2. §. 2. de stipul. prator.* adeundòque hæreditatem in omne jus illius, tam activum quàm passivum succedat. *L. 37. ff. de aduend. vel omni. hæredit.* idque, etiamsi onera vires hæreditatis superent. *L. 8. ff. eod.* jus deliberandi in præsentem materia est facultas ei concessa intra certum tempus in ea, quæ hæreditas importat, an & quibus gravata debitis aliisve oneribus, inquirendi, differendique interea resolutionem, num eam admittere, an aliis relinquere velit. sumitur ex *L. 5. § 8. ff. l. 22. §. 2. c. de jure deliber.*

2. Resp. Ad secundum & tertium: causa efficiens hujus juris seu facultatis differendi aditionem & deliberandi remota est Jus Civile, proxima Princeps vel Magistratus loci, ubi res hæreditaria vel major earum pars posita est, à quo hæc facultas petenda & obtinenda est. *cit. l. 8. § 22.* Lauterb. *in ff. de jur. delib. §. 3.* & quidem à Magistratu non nisi ad novem menses, à Principe ad annum. juxta *L. fin. c. de jur. delib.* computando utrumque hoc tempus à die scientiæ delatæque hæredi hæreditatis. Muller.

in ff. de jur. deliber. ib. § 2. per citatam ab eo *L. cum antiquioribus. c. eod.* idque propter utilitatem creditorum aliorumque, quorum interest, aditionem non differri diutius. quibus proinde instantibus, hæres vel statim adire debet hæreditatem, vel tempus ad deliberandum petere; eùm aliàs nullo urgente intra 30. annos eam adire possit, ut Lauterb. *l. c. juncto §. 6.* per *L. 9. c. de jur. delib.* Hoc tamen tempus deliberandi primùm incipere non nisi elapsis novem diebus post mortem illius, de cujus hæreditate agitur; eùm ante elapsos hos dies, utpote tempus concessum ad luctum, nulli liceat hæres defuncti molestare per *Auth. Sed neque. c. de sepulch. viol.* ait Reiffenst. *h. t. num. 508.* Causa impulsiva seu motiva ad introducendum hoc jus duplex est; favor hæredum nimirum, ne vel damnosam hæreditatem adeundo temerè, vel lucrosam inconsulto repudiando incurrant damnus. *§. 5. Inst. de hæred. qual. l. 22. c. de jur. delib.* Lauterb. *§. 3. § 6.*

3. Resp. Ad quartum: conceditur hoc privilegium hæredibus non tantum extraneis, sed etiam suis. *cit. §. 5. § L. 7. 8. 9. ff. l. 10. c. de jur. deliber.* non obstantem, quòd sui, utpote hæres necessarii, jam actu sint hæreses; quia id intelligendum de actu primo; nam ut in actu secundo fiant hæreses, opus immixtione, in ordine ad quam conceditur illis